

GŁOŚNO (118) *av*

głośno (89), **głośnie** (18), głośno *a.* głośnie (11); głośno *FalZioł*, *GlabGad* (2), *RejKup* (3), *LibMal*, *LubPs* (2), *RejWiz* (8), *BibRadz* (3), *BibRadzBaz*, *GórnDworz* (3), *RejZwiercTrzec*, *BudBib*, *StryjKron*, *CzechEp* (5), *WerGośc*, *WisznTr*, *BielSen* (2), *GórnRozm* (3), *GrochKal* (2), *KmitaSpit*, *CzahTr*; głośnie *BierEz* (2), *RejPs*, *ZapWar* (4), *Mącz* (2), *Calag*, *GrabowSet*; głośno : głośnie *RejAp* (13 : 1), *RejPos* (15 : 4), *RejZwierc* (16 : 1), *Calep* (2 : 1). [*GlabGad* C8v może *A sg n* od GŁOŚNY].

Przed *n*: -ś- (65), -f- (19), -fz- (1); przed *n* miękkim: -ś- (18), -f- (11), -s- (2), -ss- (2).

Oba o oraz *e jasne*.

comp głośniej (17); -ěj (2), -(e)j.(15).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVII – XVIII w.*

1. Pełnym glosem, na głos, donośnie; *clara voce Mącz*, *Cn*; *clare Calag*, *Cn*; *sonore Calep*, *Cn*; *clamose*, *clarissima a.* *contenta a.* *exserta a.* *magna a.* *sublatissima a.* *summa voce*, *contente*, *exserte*, *summa vocis contentione Cn* (40) : *BierEz* S4; *FalZioł* V 14; Bowiem duchy w małych ptałkach lżejŝe ią y subtilniejŝe niżli w wielkich, także wolniej y beŝtworniej z nich wychodzą iż mogą imi rufzać iako chcą, á tak głośno śpiewanie wymyŝać. *GlabGad* C8v; *BibRadz Ps* 67/34; *BielKron* 22; *Mącz* 55c; á páni teŝ rozumieiącz iż pan Krákowŝki nie ŝłyŝy/ dobrze mu głośno podziękowála *GórnDworz* S4v; *RejZwierc* 96v; *Calag* 325b; *WisznTr* 30; *Calep* [992]a; *GórnTroas* 74; W bębny bidybidy bom głośno bić poczęto, *KmitaSpit* B4v.

W charakterystycznych połączeniach: głośno bić w bębny, łajać, płakać, podawać głos, podziękować, westchnąć, zapiać.

Zwroty: »głośno brzmieć, brząkać, brzęczeć, brzmiać« = resonus, sonorus Calep (2 : 2 : 1 : 3): Chwalcy go ná cymbalech ktore głośno brzęczą *LubPs* gg; Bo ty dzwonki v wŝu głośno więc brząkaią *RejWiz* 41v, 2v; *RejZwierc* 239; Głośniey teŝ Flákce lirá ŝtokroć twoiá brzmiała *StryjWjaz* A2v; *Calep* 917b, [992]a; *Iam ielt/ ktorey dał ŝyn piękney Látony/ Ná wieczne czáŝy głośnobrzmiące ŝrony. GrochKal* 4.

»czytać głośno« (1): *Zás wziął kłięgi przymierza/ y czytał głośno (marg) Właŝnie/ w wŝy. (—) ludowi [et legit in auribus populi] BudBib Ex* 24/7.

»głośno krzyczeć (*a.* krzyknać)« = *forliter clamare PolAnt* (2): Albo gdy głośno krzykniesz gdzye miedzy ŝkálami/ Wnetci ŝie zda by drudzy wołáli zá námi. *RejWiz* 112; *BibRadz Ion* 3/8.

»głośno mowić, wyrzec« [*szyk zmienny*] (2 : 1): *BielKron* 84v; *GórnDworz* T5; Dziecię zębáte tegoŝ dnia ktorego ŝię vrodziło głośno y porządnie wymownymi ŝłowy/ ták dobrze iáko dorofły mąż mowiło *StryjKron* 350.

»głośno śpiewać« [*szyk zmienny*] (3): *GlabGad* C8v; *RejWiz* 35; A pilnie ŝie nam trzebá thych dziwow ŝtrzedz/ bo ŝłyŝymy iż wŝdy tám ná morzu iákieŝ Syreny głośno śpiewaia niżli ludzi zdráda. *RejZwierc* 83v.

»głośno trąbić« [*szyk zmienny*] (2): *BibRadzBaz ktv*; Y Iozue Ierychá kiedy dobywác miał/ Z roŝkazánia páńŝkiego głośno trąbić kazał. *RejZwierc* 120.

»głośno (za)woła(wa)ć, wołający« = *fortiter clamare PolAnt*; *exclamare Mącz* (3 : 1): *BibRadz Dan* 4/11; *Mącz* 55c; *CzechEp* 184; Ale oni głośniey wołáli/ mowiać *LatHar* 722.

W przen (4) :

Zwroty: »głośno krzyczeć« (1): A to w niwecz iż sławą rozleci sie wżędzye/ Głośno krzycząc iako kur gdy łpiewa ná grzędzye. *RejWiz* 87.

»głośno śpiewać« (2): *RejZwierc* 83v; Ale żebym wygnawłzy niedośćatek z domu/ Tym głośniéy łpiewał/ á nie podlégał nikomu. *KochMuza* 28.

Wyrażenie: »głośno brzmiący« (1): gdy kto puściwłzy łczyrą prośtość iálnego textu/ á głośno brzmiącego łłowá Bożego mowę/ woli łię zá włze omyłne filozowłkie/ ná łwe złe chwytać. *CzechEp* 68.

2. Jawnie, otwarcie, wyraźnie (78) : *BierEz* E4v; *RejPs* 65v; *RejAp* 59, 166; *GórnDworz* T8; *RejPos* 156, 288v; Bo go Ezáiałz głośnie wyłławił ielczce przed národzeniem iego/ Iż łie nam to vrodzi Bog mocny á ociec wieku przyszłego. *RejZwierc* 11, 119v, 265; Bo przelzłe rzeczy iako táko miną/ A terázeyłze záwždy głośno łłyną. *RejZwiercTrzec* Aaa2v; Ná on czás też wyłławi głośniéy piro moie/ Tryumphy Henrykowe/ y Sármaćkie boie. *StryjWjaz* C4; *CzechEp* 153; *BielSen* 5; *GrochKal* 23; *GrabowSet* F3v; Przyłięgłý ná kopyá łłft wprzod wywielzono/ Ktory po włzyłtkim woyłce głośno obwielzczono. *CzahTr* Gv.

W charakterystycznych połączeniach: głośno bić do uszu, kołatać, nazywać, obiecować, objawić, obwieścić, roznieść się, słynąć (2), wysławi(a)ć (3), wyznawać (4).

Zwroty: »głośno brzmieć« (1): O łtrálzliwalz to trábá tego głofu Pálnłkiego/ á do vłzu káżdego nędznika łwiátá tego głośno brzmi. *RejAp* 11v.

»głośno krzyczeć (a. zakrzyknąć)« (3): *RejWiz* 182v; *RejAp* 147v; Ale iżeś o tey Wolności głośno zákrzyknął/ pytam/ nie máłzże czym inłzeni pokázáć Polłkíey Wolności *GórnRozm* A2v.

»głośno (ob-, wy)woł(yw)ać, wywołan jest« [szyk zmienny] (21 : 1): *RejKup* ee3v; *RejWiz* 134v; iż im łrodze, záwždy rokázowano/ áby to co łłyzeli. z głofu łczyrego Pálnłkiego/ áby to głośno obwołáli łwiátu *RejAp* 11v, 116, 147v, 149v [2 r.], 189; *RejPos* A5, 61v, 81, 189v, 288 (9); Głośno ielł ná łwiát ten dekret wywołan/ Kto rozlewa krew chce iego rozłac Pan. *RejZwierc* 227, 43; *SkarŻyw* 374; *CzechEp* 222; y z onym łłepym Hierychuntłkim/ do Páná tym bárzıey y głośniéy o rátunek wołay/ imıci bárzıey łerce płuie łłuzcza przemijáiąca *LatHar* 248.

»głośno (o)powiadać (a. (o)powiedać, a. wypowiedać, a. opowiedzieć) (się), mówić (i powiadać)« [szyk zmienny] (16 : 7): *RejKup* d2, dd3; *LubPs* R5v; *RejWiz* 184v; á wiodł thy więznie s łobą gdy łzedł iako práwy krol do krolełtwá łwego niebieskiego/ ták iako to o nim z dawná Prorocy głośno opowiadáli. *RejAp* 14, 11v, 37; *RejPos* 19v, 28v, 82, 222, 223v (3); gdyż mię s tego dobrze wyłwiádlzyć mogá łi co łie temu łepıey/ niłzi ia przypátrzyli/ y głośno o tym mowıá y powıadáią. *RejZwierc* A2, 5, 25v, 83v, 177, 259v; *WerGośc* 267; *GórnRozm* A.

»głośno słyszeć (a. nasłuchać się)« (4): ták iákołchmy máłó wylłzıey pod łıgurą tego miáłtá głośno o tym łłyzeli/ y máłó niıey ielczce łzyrzey włłyzıey. *RejAp* 153, 37, 160v; *RejPos* 83.

»głośno śpiewać« (1): y gdy łię czás wpełnil/ mędrcom go y páłterzom oznaymil/ y Aniołom o tym głośno śpiewáć kazał. *CzechEp* 204.

»głośno wytrębować« (1): A łić łie onych źwirzıeych tráb áni pıich głofow nie boıá/ áni ich náłłuchawáią/ bo wıedzą iż oná łławá łwiéta głośno wytrębuie zacná ich poćciwość *RejZwierc* 132v.

»głośno zagąść« (1): Czytáycie rádniey Státut/ pożyteczniey będzie/ Głośniey wam niż Biblia w imieniu zágedzie. *BielSen* 9.

Szeregi: »głośno i bezpiecznie« (1): Głośno widzę y bezpiecznie mowisz o tey wolności *GórnRozm A*.

»nie cicho, ale głośno« (1): która Rzeczpospolita/ który Krol/ który przełożony nie karze złości/ tęń nie cicho/ ále głośno rofkázuie/ iżby źli ludzie dobre trapili/ y wygubili. *GórnRozm Dv*.

»jaśnie a głośno« (3): przecz yafznye a Głofzno yefth go pythal yakobi o Throyczy Nafzwyenthfchey wyerzel y dzyerzal. *LibMal* 1554/187; *RejAp* 37; *RejPos* 293.

»jawnie i (a) głośno« [szyk 6 : 1] (7): Vstawiwssy ssya v xyak Groczkych warsshowskich slawatny Ian ffigura raycza y myesczanyń warssowsky y s zona swa anna Iawnye y Glossnye przes wymowienye zessnaly ze ssya yem dossycz stalo *ZapWar* 1548 nr 2667, 1548 nr 2667, 1549 nr 2662, 1550 nr 2676; *RejAp* 116; *RejPos* 324v; Y v nas też tákżeby też fńadź máło nie lepiej czynić/ głośno á iáwnie wfszytkim mowić nie fzeptáć/ po káciech fie nie odwodzić. *RejZwierc* 83v.

»głośno i poszeptem« (1): ták o tym głośno w fwych báłwochwálniąch wołáiąc/ y czáfem pófzeptem mowiąc *CzechEp* 222.

Synonimy: 2. jaśnie, jawnie.

ZZa